

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Tertiam Partem Summæ Theologiæ. Cum Commentariis
Reuerendiss. D. Thomæ de Vio Caietani Cardinalis S. Sixti, Et Opvcvlis
Eivsdem In tres Tomos distinctis

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

6. Vtrum mali peccent dispensando sacramenta.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72797](#)

QVAEST. LXIII.

Christo secundum quod est Deus: licet & potestas excellentiae, possit auctoritas nominari per comparationem ad alios ministros: vnde super illud i.ad Corinth. i. Iesus est Christus, dicit glo. t quod potuit eis dare auctoritatem baptismi, quibus contulit ministerium.

Ad TERTIVM dicendum, qd ad hoc inconveniens evitandum, ne scilicet multa capita in ecclesia essent, Christus noluit potestarem sua excellentiae ministros communicare si tamen communicasset, ipse esset caput principaliter, alii uero secundario.

*Super Questionis,
sexagesimaquarta
Articulus quintus.*

*Infra art. 9.
cor. Bt 4. di.
5. qd. 4.2.
Et di. 7. qd. 3.
Ar. 1. qd. 2. Et
di. 2. qd. 3.
3. qd. 5. ad 3.
Et 4. copia
cap. 76.*

T Itulus clarus. In corpore vna est conclusio: Ministri Ecclesie posunt sacramenta conferre, euia qd sunt mali. Probatur: Ministri ecclesie instrumentaliter operantur in sacramentis, ergo possunt sacramenta conferre etiam si sunt mali. Antecedens probatur, ex eo quod eadem est ratio ministri & instrumenti. Consequens vero probatur, ex eo quod instrumentum non propria uirtute, sed virtute principialis agens operatur: quod probatur ab effectu: quia hinc est, qd instrumento accidit omnis forma prae id, quod exigitur ad instrumentum rationem: qd duplice excepto in litera manifestat. Circa hanc coniecturam seu rationem dubium occurrit: quoniam implicite petit principium. Oportet enim ad integrandum processum hunc, subsumere quod bonitas vel malitia ministri est accidentes: & non ex actu ad rationem instrumenti ministrii sacramenta. Hoc autem supponere, per inde est ac si si supponeretur conclusio: eiudem enim rationis est, quod bonitas vel malitia accidat instrumento seu ministro sacramentorum, & quod cum malitia possit minister conferre sacramentum, quoniam accidentia, sive adfinitas, sive absentia, non variant potestatem.

*Art. 1. & 3.
huius quatuor.
¶ Ad hoc dicitur,*

*Tract. 3. in Ie.
an. circa me.
50.9.*

ARTICULUS V.

Vtrum per malos ministros sacramenta conferri possint.

F cramentis, eo qd quodammodo ea de rō est ministri, & instrumenti: sicut autē supra dictū est, t instrumentum non agit secundū propriā formam aut uirtutem, sed secundū uirtutem eius, a quo mouetur. Et ideo accidit instrumento, inquantū est instrumentū, qualē cumque formā, uel uirtutem habeat, prae id, qd exigitur ad rationem instrumenti, sicut qd corpus medici (quod est instrumentū animae habentis artem) sit sanum uel infirmū, & sicut qd fistula per quam transit aqua, sit argentea uel plumbea: unde ministri ecclesie possunt sacramenta conferre, etiam si sint mali.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod ministri ecclesie neque a peccatis mundat homines ad sacramenta accedentes, neq; gratia conferunt sua uirtute: sed hoc facit Christus sua potestate p eos, sicut per quodam instrumentū, & ideo effectus cōsequitur, in suffici pientibus sacramenta, non secundū similitudinē ministrorum, sed fm configurationē ad Christū.

AD SECUNDVM dicendum, qd per charitatem membra Christi uniuertur suo capiti, ut ab eo uitā recipiant: quia ut dicitur primā Ioan. 3. Qui non diligit, manet in morte: potest autem aliquis operari per instrumentū carens uita, & a se separatū, quantū ad corporis uisionē, dummodo sit coniunctū per quandā motionē: aliter enim operatur artifex per manū, & aliter p securim. sic igitur Christus operatur in sacramentis, & p bonis, tamquam per membra uiuētia, & per malos, tamquam p instrumenta caretia uita.

AD TERTIVM dicendum, qd aliqd est debitu esse ī sacramēto dupl. citer: uno modo, sicut existē de necessitate sacramēti, qd quidem si desit, non pficitur sacramētu: sicut, si desit debita forma, uel debita materia. Alio modo, est aliqd debitu esse in sacramento secundū quandā decentiā, & hoc modo debitu est, ut ministri sacramentorum sint boni.

ARTICULUS VI.

Vtrum mali ministrantes sacramenta peccent.

AD SEXTVM sic proceditur. Videtur, quod mali ministri sacramēta, nō peccēt. Sicut n. ministratur Deo in sacramentis, ita per opera charitatis,

quod studium Aug. etoris fuit ad red. denū rationem quodam conclusionis, p. 2.8. tius quād ad ipsam conclusionem. Omnis enim qualitatis est medi, ut dicitur in secundo Poster. & præcipue quando conciliatio nis veritas habeatur pro evident, ut est in proprio. Et propterē in litera neglexit. Author subsumere de bonitate vel malitia, & ascendit ad vniuersalem rationem instrumenti, ut hac habita sumaria notitia proper quid mali ministri possunt conferre sacramenta, habentur. Et est in promptū consequentia ratio ad præsentem materiam, quantum bonitas uel malitia moralis habet ratione ad ministrum sacramentū necessaria creditur, si necessaria esset, qd nemo dat quod nō habet. Quæ ratio in litera in primo argumento affertur:

& dicitur suffice Cypriani martyris. Ex hoc enim quod minister instrumentalis operatur, & in instrumenti non propria, sed principali agens uirtute efficit, consequens est manifeste, quod ad efficacem collationem sacramentū non existit in ministro bonitas, qua sacramentū efficax conferat: idem

est enim malitiam ministri impedit sacramenta effectu, & ministrum agere propria uirtute, que per malitiam tolleretur, nulla est ergo petitio principii: sed claritas materiae breviorem efficit, propositum litterarē, in qua Author, quia ratio ipsa a la crisi doctoribus posita fuerat, ut patet in 4. di. 1. lnt. vacuit probationi ipsius rationis, universali rōni instrumenti, ut antiqua tra

ditionis rō hinc.

*¶ Super Questionis,
sexagesimaquarta
Articulus quintus.*

I Itulus, ut sonat sumēdē, 4. dif. 5. e. articulo 4.

¶ Super Questionis,
sexagesimaquarta
Articulus quintus.

I Itulus, ut sonat sumēdē, 4. dif. 5. e. articulo 4.

In corpore duæ conclusiones sunt. Prima est: Mali exhibentur ministerio Dei; & ecclesia in dispensatione sacramentorum peccatum. Secunda est, quod hoc peccatum est ex suo genere mortale. Prima probatur: Quicunque operatur, non secundum quod oportet, peccat in operando: sed minister malus laudare operatur, non secundum quod vnde dicitur Hebreor. ultimi. beneficentia, & communitatis nolite obliuisci, talibus enim hostijs promeretur Deus: sed mali non peccant si ministrant Deo in operibus charitatis, quoniam hoc est eis consulum, secundum illud Dani. 4. Consilium meum tibi placeat, peccata tua eleemosynis redime. ergo videatur, quod mali non peccent in sacramentis ministrando.

¶ 2 Prater. Quicunque communicat alicui in peccato, etiam ipse est reus peccati, secundum illud Roman. primo. Digni sunt morte, non solum qui peccata faciunt, sed etiam qui consentiunt facientibus: sed si mali ministri peccant, sacramenta ministrando illi, qui ab eis sacramenta recipiunt, eis in peccato communicant. ergo etiam ipsi peccarent, quod uidetur inconveniens.

¶ 3 Preterea. Nullus uidetur esse perplexus: quia sic homo cogereretur desperare, quasi non potens peccatum evadere: sed si mali peccarent, sacramenta tradendo, essent perplexi: quia etiam quandoque peccarent, si sacramenta non tradenter:

autem veniale constitutere peccatum. Et hoc etiam testatur maxima ex morali philosophia adducta in litera de circumstantiis actionum humanarum. Non enim dicit peccatum esse, si quis operatur, non secundum quod melius, aut quando melius, aut si certius, &c. sed non secundum quod oportet, aut quando oportet, aut si oportet, &c. Nam ly oportet necessitatem denotat, ut hoc intelligamus, peccatum tunc interuenire, quando necessariae conditio omittuntur, & non si conditio ad bene esse omittuntur, aut carum contrarie immiscantur. Es fiduciarum bonitas non est conditio ad bene esse ministeri sacramenti, sed est conditio debita (ut in precedenti articulo litera explicavit) debitus autem extra necessaria non est, & proprie- tam coniunctio debiti omnis peccatum constituit, adhuc militatio ratio, quod non sit peccatum mortale, quoniam debitus acti humano non secundum necessitatem, sed secundum quandam decimam, et si possum sit absencia constitueri peccatum, non sit tantum possit confitueri peccatum mortale ea ratione, quia sola indecentia non habet ratione peccati mortalis. Nec obstat, si in decimam hinc ad irreuerentiam Dei, & contaminationem sacramentorum spectat, tum quia non quodlibet spectans ad hac est peccatum mortale, ut paret de multis irreuerentibus erga Deum, & sacramenta, quas negamus esse peccata mortalia, ut paret de contumescientibus in ecclesia, aut iocofam aliqui dicentes audiendo Massam, & hinc modi, tum quia hinc modi indecentia, non respondeat ad irreuerentiam Dei, & contaminationem sacramentorum spectat: direxte enim ipsius hominis malam dispositionem ponere uidetur. Est enim dispositio quædam ipsius operantis magis, quam operationis, id est, magis peccatum considerare presumptionis, quam sacrilegij.

¶ Adhuc dicitur, quod actio sacramentalis potest sumi duplicitate secundum rationem operis operari, & sic non exigit bonitatem, ut malitiam ministeri, nisi secundum quandam decimam & proprie- tate sua bonus, sua malus sit minister, sacra-

mentum verum & efficacem vel secundum rationem operis operantis. Et sic exigit necessario bonitatem in ministerio ad hoc, ut recta sit, & ratio assignata est in litera, & magis assignabatur cogens ratio in litera in responsive ad primum. Oportet enim actionem sacramentalem, si non solum in se recta esse debet,

sed etiam secundum quod exit a ministerio, ut si confona secundum rectam rationem, & Deo cuius est minister, & sacramentis quae ministrat. Et ex parte quidem confortans ad Deum, posita est ratio i hoc corpore articuli. Ex parte vero conformatis a sacramenta, ponitur ratio in responsive ad primum, & hinc patet mere primam obiectione.

¶ Ad ea vero, quæ cap. a eccl. obiciuntur directe do ad fin. contra rationem peccati mortalium in hoc actu, dicitur, quod secundum debitu, secundum debeatiam ad opus operatum, est debi- tamen secundum necel- sitatem ad opus oper- rans minister. & pro- pterea non est mirum si eius absentia pec- catum mortale consti- tuat.

¶ Et cum adhuc ob- jicitur ex eo, quod non quodlibet irreuer- entia sacramentorum est mortalis, respon- deretur hoc utrum ef- fe propter imperfec- tionem aliorum actuum irreverentia- rum. In quolibet namque genere mor- talis peccati, imperfe- ctio actus excludat mortali: ministrare

autem sacramenta indigne non est actus imperfectus in gene- re sacrilegij: nec, ut ultima inferi obiectio, reducitur tantum ad sacrilegium spectat: fed directe ad contaminationem sacra- mentorum pertinet, possum enim sacramenta secundum se in- contaminabilia, duplicitate contaminari, scilicet vel ut egredun- tur a ministerio, vel ut applicantur ad aliquod. Et hoc secundo modo sacrilegium est, ut sacramento a aliis fratrem, ut fortile- gii faciunt. Primo autem modo sacrilegus est malus minister, a quo exit sacramentum actio indigne, quantum enim est ex parte ipsius ministeri mali, maculatus actio illa, quoniam tractatur ut prophana, seu non sancta: hanc enim est ratio in hac litera as- signata: quam si us plenius intelligere, perfice uigorem eius ex auctoritate Apostoli dicentis, "Eucharistia, Qui manducat, & bibit indigne, iudicium fibi manducat & bibit non diudi- cans corpus domini. Vbi ratione peccari mortalis assignatur, ex hoc quod manducans, non diudicat corpus domini: hoc est non discernit eo, pus dominum ad aliis cibis, sed sumit ipsum ut ei- bam prophanum, quoniam sumit ipsum in dispositus ad il- lum, ut ipso indigne. Idem enim accidit in malo ministero: nam ministeria indigne sacramentum, non diudicat sacra- mentum, dum non discernit illud, ut a egritudine a prophana- mis, sed ut haber ad sacramentalem actionem, ut prophana, dum indigne illam exercet. hoc enim est contaminare sacra- menta ex parte ipsius ministeris, se recipiens & presumptio ministeri mali non est qualiscumque, sed sacrilega presumptio, sicut & presumptio audiens indigne recipere sacramenta, sa- crilegia est.

¶ Circa utramque conclusionem, adiuste diligenter & caute- diriores in eis appositis, in litera Quarum prima est, quod minister trans exhibeat le ministerum Dei & ecclesie, iuxta eam est, quod minister sacramentum, terra est, quod tale peccatum est mor- tale, non quomodolibet, sed ex uno genere. Docet enim per hoc cuius regitur ad hoc, quod hinc modi peccatum sit mortale.

Tertia S. Thoma. CC duo.

duo, primo, quod exhibeat se ministrum: secundo, quod tale ministerium sit actio sacramentalis: ita quod si alterum horum defuerit, non habes hunc mortale peccatum in ministerij facies. Docet rursus, quod si aliqua administratio sacramenti a malo ministro exercitata imperfectionem actus compatitur, non erit peccatum mortale: licet mali ministri administratio sacramentalis habeat ex suo genere peccatum mortale.

D. 393.

Ex li. ethi. 6.3. & 6. habet p. 6. & li. g.c. 7.10.5. ar. prae. ad 3.

¶ Adverte secundo, quod duabus existentibus rationibus peccati in huiusmodi ministerio. (scilicet ex parte deformitatis ministerii eius: & ideo non est dum, qui mali exhibentes se ministros Dei, & ecclesia in dispensatione sacramentorum, quae administrantur) Autor in hoc corpore articuli ex prima ratione probavit ministerium mali ministerii esse peccatum: ex secunda autem ratione probavit illud, esse peccatum mortale. Tantum autem differentiam inter has rationes insinuat, quod secunda usus est in responsione ad primum, ut cedula propria: primam autem rationem non tantum fecit. De utraque autem diffinitione erit sermo, & ambarum effectus magis patet.

Al. sed ipsa pertinet ad iustitiae sanctitatem, sicut quedam iustitia partes.

¶ In responsione ad primum, adserre, & percipere Auctore uti regula illa posteriori statuta, si affirmatio est cedula affirmationis, negatio est cedula negationis, dum ex hoc, quod sacramenta sunt opera consecrationis sanctificata, infert in ministro praexigunt sanctitatem iustitiae, & ex hoc quod opera charitatis non sunt aliqua consecratione sanctificata, infert in Dei ministro respectu eorum non exigunt sanctitatem iustitiae: manifeste enim ex hoc significat, hanc esse propriam causam mortalium peccati, uel non mortalium peccati in administrationibus sacris, quoniam regulilla in sois propriis causis tenet: quod cum quodlibet actio de peccato mortali in operationibus sacris contingit ex parte malitia ministri, in secundum est, an illa operatio, ad quam quis malus exhibet se ministerum, sit aliqua consecratione sanctificata, quales sunt omnes actus factorum ordinum) an non sit consecrata. Et si est de numero consecratorum, concluditur hinc mortale peccatum in malo ministerio, & si non est de numero consecratorum, ex casu hinc minister malus a mortali peccato. Et est semper sermo de ministro malo, malitia peccati mortalium in se existens.

¶ Hanc doctrinam, quia diffuse tractavi in quolibet, ne eadem reperiantur, modo pertraneo: vnum tanum adiiciens, quod uidetur mihi modo actum predicandi esse de numero actuorum consecratorum: quia est actus, ad quem minister consecratur: nam eius minister ex officio est episcopus primo, & secundario sacerdos. Nec obstar, actum istum ex institutione ecclesie appropriatum esse facto ordini, quoniam institutio ecclesie, vel diuina ad differentiam originis spectat, & non ad differentiam formalem extrahere siquidem hominem ab ecclesia, sacrilegium formaliter est: licet ex institutione ecclesie actus iste substratus sit sacrilegio. Et similiter comedere feme in die (uero in Quadragestina) abstinentia formaliter est, quamvis ex ecclesia statuo sub abstinentia specie possum sit. Et similiter in proposito licet praedicatio ex auctoritate ecclesie facta, sit actus ordinis, sub specie tamen actuorum ordinis formaliter comprehenditur: & per hoc inter opera consecrata computanda est, ea ratione: quia ad ipsam sicut, & ad alios

actus ordinis consecrari oportet ministerium. Et propterea secundum doctrinam hinc habitam minister malus, predicans, mortaliter peccat, sicut qui indigne aministrat alios actus laetorum ordinum.

¶ In responsione ad secundum, adverte quod non loquitur in littera de inducere in gruat suo ministerio: & ideo dignum ministerum ad sacramenta exhibitionem: fed de accipiente sacramentum ab indigno ministro;

quod ideo dixerim, quia alia qualitas est, an licet accipere sacramentum ab indigno ministro, & alia qualitas est, an licet inducere ad administrationem sacramenti ministrum indigni. Prima quodlibet hic soluit, de secunda nihil dicitur: sed facile soluit potest secunda, dicendo quod licet nquam liceat inducere hominem ad peccandum, ut tamen licet iniurie alter.

Et propterea in duabus casibus licet inducere indignum ministerum ad exhibitionem sacramentorum. Primus est si minister tenetur ad huiusmodi exhibitionem: quia nemo peccat perendo actum sibi debitum a suo debitor. Et hac ratione excusat, qui a suo curato tenente concubinari, sacramenta peccatum. Secundus est articulus necessitatis, ex parte patens cum dispositione preparationis ex parte ministri: hoc est quod minister fit paratus ad ministrandum.

In eadem responsione circa accepti sacramenti a ministerio excommunicato, &c. nota primo, quod haec doctrina interligatur cessante extrema necessitate baptismi. Excepit enim ipse Auctor in 4. senten. 4. calum necessitatis, quo i. possit quis a iudeo vel pagano baptismum recipere. Secundo, quod hodie ex iudicio concilii Constantiensis sub Martino quinto, licet est ab excommunicatis ministris recipere sacramenta, nisi in duobus casibus, hoc est si nominatum denuntiatus fuerit excommunicatus aut suspensus, &c. vel si propter iuritionem manus violentarum in clericis notorier confiterit in excommunicatione incidisse, ut referit dominus Antonius archiepiscopus Florians.

In responsione ad tertium, circa illud, in articulo tamen necessitatis non peccaret baptizando, &c. dubium primo occurrit, propter relatas a Durando rationes ad oppositum in 4. sent. 5. artic. 2. Et prima est, contra excusationem ex articulo necessitatis: quia calus eurabilis solo voluntate proprio arbitrio non constituit articulum necessitatis: sed sic est in proposito, quia indignus minister potest statim conteri, si vult, & transire de malo in bonum: ac per hoc non est calus necessitatis minister, cum indigneitate ad baptizandum. Secunda vero ratio contra excusationem ex persona non ministri tendit: quia quicumque baptizat fuit vetera, fuit paganus, baptizatus minister principalis agentis, qui est Christus: et enim minister de necessitate facit baptismi, sicut & forma & materia. Falsum est ergo quod baptizans in necessitate non exhibeat le ministerium ecclesie, ac per hoc, non inde excusat si indigne baptizat.

Dubium secundo est, an Auctor in litera intendat excusare sacerdotem indignum in articulo necessitatis baptizantem,

nam si baptizet cum solennitate, quā si sine solennitate, vel intendat solum excusare baptizantem sine solennitate. Et est ratio dubia; quia in litera hac nulla sit mentio de solennitate, & consequenter videatur excusari, utroque modo baptizans, & domino baptizet ut subueniat necessitatem patienti in causa, in quo laicus posset sic enim in litera dicuntur. In oppositum autem est, quod ab Auctore de sententia 4. de baptismis cum solennitate.

Dubium tertio occurrere, quo pacto potest stare doctrina, hoc cum superius dictum est, & consequenter ministerio sacramenti est ex uno genere peccatum mortale, si minister est indigenus. Nam si sic est, tunc ministras illud ministrer ex officio, sive ex casu necessitatis, sive quavis via ratione, tempore separari, quod actum erit, qui ex suo genere est peccatum mortale: sive contamina sacramenta, quantum ex ipso est. Contra enim, quod in ceteris actibus, qui de uno genere sunt peccata mortalia, variata conditio agentis excusat a mortalitate, de adulterio, furto, & alijs. Aut igitur hoc non est mortale ex generatione, aut quilibet indigenus, mortaliter.

Ad evidenter hoc rem sciendum est, quod pietatis doctrina tenet, quod in articulo necessitatis, quo laico

et baptizare, si sacerdos baptizet (proculdubio sine solennitate)

non peccat; quamvis in peccato mortali sit. Et ratio assignatur: quia tunc non gerit personam ministri ex officio, quem probatum est oportere esse iustum: sed gerit personam ministerialiter subvenientem necessitatem patienti. Vide ad rationem primam in primo dubio allatam, dicitur quod necessitas excusans malum minimum, non est necessitas impossibilis contritionis, ut argumentum intelligit: quoniam in instanti potest quis contritionem habere de infinitis peccatis: sed est necessitas cogens hominem baptizandum ad exhibendum se, non ut ministrum ex officio. Et hoc namque quod minister ibi concurreat, non ut minister ex officio necessitate hoc exigente, a peccato excusat. Et per hoc patet solutio secundi dubij: rationis distinctum siquid est de ministerio ex officio, vel ex articulo necessitatis. Et licet quis baptizet, sit minister Christi & ecclesiae altero modo, non tamen tempore est minister ex officio, de quo solo probatum est, quod oportet esse iustum.

Et per hoc patet solutio secundi dubij: nam si articulus necessitatis patetur ministerium, cum solennitate baptizare, non esse iusto in causa, in quo laicus posset baptizare. Et rursus si cum solennitate baptizare, manifeste conatur, quod exhiberet se, ut ministrum ex officio. Ex utroque ergo capite, hoc est ex causa, in quo laicus posset baptizare, & ex hoc quod dicitur, quod non exhiberet se ut ministrum ex officio, manifeste patet, quod Auctor non intendit excusare huiusmodi sacerdotem, nisi in causa, in quo cogitur sine solennitate baptizare.

Ad tertium dubium dicitur, quod si qua baptizans in articulo necessitatis deficit a perfecta ratione ministerij (quoniam non ministrat ex officio) ideo operatio sua imperfectum quid est, ut genere administrationis sacramentorum, non et ex parte obiecti (hoc est sacramenti) sed ex parte agentis, hoc est minister non enim exit operatio tunc a ministro ex officio, sed a numero ministeriorum praebente: ex huiusmodi autem imperfectio-

A ne actus excusat a mortali, quoniam administratio exiens ab indigne, habet rationem mortalis, pro quanto exit ab agente, & non aliter, vt in litera patet. Ex hoc enim fit, ut quia administratio huiusmodi non exit ab agente proprio (hoc est minister ex officio) non excusat etiam cum culpa mortali. Et propterea descendunt est, quod administratio sacramenti ab indigne ministro ex officio, est mortale ex suo genere, si ex claritate verborum excludenda sunt obiectiones: si tamen absolute dicatur, quod in digni administratio est peccatum mortale ex suo genere, verum dicitur, quoniam subintelligitur a proprio ministro.

Nec obstat obiectio de adulterio, & huiusmodi, quoniam conditio agentis in hoc sacrilegio concurreat, ut pars integrativa rationis formalis peccati mortalis ex suo genere: ita quod sicut ad rationem furti non sufficit, quod sit acceptio rei alienae, sed oportet, quod sit in uno domino, ita ad tale sacrilegium non sufficit, quod sit administratio ab homine malo, sed exigitur, quod sit etiam a ministro ex officio, vt sic. Et ratio est assignata in litera: quia sanctis ministerijs, non nisi sanctus conuenit minister, qui, per se loquendo, non est nisi minister ex officio.

P 3 Præt. Sicut supra dictum est, * diabolus est caput malorum, & mali sunt membra eius: sed per malos possunt ministrari sacramenta, ergo videtur quod etiam per demones.

SED CONTRA est, quod dicitur Hebr. 5. Omnis pontifex ex hominibus assumptus, p. hominibus constituitur in his, quæ sunt ad Deum: sed angelii boni, vel mali non sunt ex hominibus.

ergo ipsis non constituntur ministri in his, quæ sunt ad Deum, id est in sacramentis.

R ESPON. Dicendum, quod (sicut supra dictum est *) tota virtus sacramentorum a passione Christi deriuat, quæ est Christi, secundum quod est homo: cui in natura conformatur homines, vt patet per Dionys. in lib. Coelestiar. ergo cum homines possint ministrare in sacramentis, videtur quod multo magis angelii.

P 2 Præt. Homines sancti assimilantur angelis in celo, vt dicitur Matth. 22. sed aliqui sancti in celo existentes, possunt ministrare in sacramentis: quia character sacramentalis est indelebilis, vt dictum est. Ergo videtur, quod

etiam angelii possint sacramenta ministrare.

D I Super Questionis sexagesima quarta Articulum septimum.

I N titulo est sermo de angelis quo ad naturam, sive boni, sive mali sint. Et rursus est sermo de potestate ordinaria, hoc est, a secundum communem curium ordinis instituti a Deo, angelii possunt ministrare sacramenta.

In corpore articuli, quatuor sunt. Primo respondetur quæsto, deinde ad bonitatem doctrinæ, trahatur de potestate delegabili ipsis angelis: ubi tria dicuntur, ut patet.

Quo ad primum, conclusio est: angelii non possunt ministrare sacramenta. Probatur: Tota virtus sacramentorum deriuatur a Christo patiente, ergo ad homines & non ad angelos pertinet ministrare sacramenta. Consequentia probatur ex duobus. Primo, ex distimilitudine naturæ: quia scilicet Christi homines non angelii assimilantur in natura. Secundo, quia Christus patiens in quantum patiens, sicut minor angelis: minister autem non debet esse maior in principali agente, ut contingat in proposito, si sancti angelii essent ordinarie ministri Christi patiens. Secunda conclusio est, quod potest conferri angelis, quod administraret sacramenta. Probatur, quia Deus non alligavit unctionem suam ministris ecclesie, sicut nec sacramentis. Tertia conclusio est de exercitio administrationis sacramentorum a bonis angelis: Si administrarent sancti angeli sacramentum aliquod, deberet haberi pro uestro sacramento. Probatur, quia sancti angeli sunt nuntii unctionis. Quarta est: Si demones aliquando huminum facerent, habendum esset pro falso; quia sunt spiritus mendacii.

Aduerte hoc in loco, quod circa primam conclusionem Scotus in 4. sententia distinet. q. i. opinatur oppositum, tenens quod omne ius positum intellectualis. Cautus potest sacramentum alii quod conferre, falso baptisma. Et ratio sua est: quia potest abluere

Tertia S. Thomæ. CC 2 aqua